

AYFER GÜRDAL ÜNAL

yalvaç ural'dan güzel iki kitap

Bu yazı çok keyifli bir yazı, çünkü çocuk edebiyatına 54 yıldır çıkardığı 51 çocuk dergisi ve 100'ü aşkın kitapla karınca gibi emek veren bir çocuk sevdalısının ödül alan kitabını tanıtacağım sizlere. Sümer Hayvan Masalları - Yabanöküzü Boynuzlu Tilki 2016 yılında Dil Derneği Beşir Göğüş Ödülü'ne, 2017'de de Oğuz Tansel Çocuk Yazını Ödülü'ne layık görüldü.

Önce, Önsöz'den söz etmek gerekli. Önsöz'e Ural, fabl nedir sorusunu yanıtlayarak başlıyor. İÖ 1. yüzyılda yaşamış Latin şair Phaedrus'u Latin edebiyatının ilk fabl yazarı olarak belirttikten sonra onun hem Aesop masallarını derlediğini, hem de özgün masallar yazdığını anlatıyor. Phaedrus'un "Fabl, insanların yanlışlarını düzeltmeye yararlıdır" sözünü anımsatan Ural, her ne kadar fabl geleneği Aesop'la başlatılsa da Aesop'tan önce İÖ 8. yüzyılda Heseiodos'un, İÖ 7. yüzyılda da Arkhilokos'un hayvan masalları yazdığını Platon'un Devlet isimli eserine dayanarak belirtiyor. Günümüzde ise Sümerologlar ve tarihçiler ilkhayvan masalları geleneğinin Aesop ile değil günümüzden 4000 yıl önce Sümer'de başladığına işaret ediyorlar. Kanıt olarak da Nippur'da bulunan çivi yazılı tabletlere dayanıyorlar. Yalvaç Ural ise bu masalların Dr. Edmund Gordon'un çevirisini yaptığı masalcık notlarından yola çıkarak dünyada ilk kez 46 masalı bir araya getirip fabl olarak yazıya döküyor. İşte bu çalışma **şimdilik** iki ödülle taçlandırılıyor.

Önsöz değerbilir bir teşekkür listesi ile son buluyor. Bu teşekkür kısmını buraya almıyorum, çünkü günümüzde bu teşekkürü yapan az sayıda insan kaldı. Yalvaç Ural da bu kadrişinaslardan biri, vurgulamak gerekiyor. Şöyle demiş Yalvaç Ural: "Ayrıca başta değerli Edward Chiera'ya, Samuel Noah Kramer'e, Edmund Gordon'a, Sümerolog Muazzez İlmiye Çığ'a, Hatice Kızılay'a ve bu yolu bize açan, bakış açımızı Sümer kültürüne çeviren Mustafa Kemal Atatürk'e yürekten teşekkür ediyorum."

Sümer Hayvan Masalları, 46 masaldan oluşuyor. Erdoğan Oğultekin'in dönemin çizgilerini yansıtan resimlemesi kuşkusuz hem okumaya değer katıyor, hem de titiz bir araştırmacı ürünü olarak seçkin bir görsel değer taşıyor. 46 masalın tümünden bahsetmek olanaksız. Ancak tümünü temsilen kitaba adını veren Yabanöküzü Boynuzlu Tilki'den söz edeyim.

Kurnaz olmasına kurnaz olan tilki aynı zamanda korkak bir hayvandı. Yabanöküzü gibi bir çift boynuzu olsaydı

yaşam ona daha güvenli gelecekti. Aklına Tanrı Enlil'e yalvarmak fikri düştü. Aklına geleni uygulamaya koydu. Tanrı Enlil'e önce ona verdiği cin gibi zekâ, keskin gözler, uyanık akıl, gösterişli kuyruk, her sesi duyan kulak ve benzersiz renk için teşekkür etti, ama ne olur düşmanlarından korunmak için bir çift boynuz versen diye yakardı. Çok yakardı ancak bir işaret bile gelmedi. Ertesi gün tilki bağa üzüm yemeğe gitti. Çokça üzüm yedikten sonra uykuya daldı. Bir de uyandı ki ne görsün? Alnında bir çift boynuz. Önce yana yakıla Tanrı Enlil'e teşekkür etti. Sonra müthiş bir özgüvenle naralar ata ata yürümeye başladı. "Yüreğiniz yetiyorsa, çıkın karşıma da yabanöküzü gibi hepinizi süseyim!" Kimse çıkmadı karşısına fakat yağmur yağmaya başladı. Sonra müthiş bir fırtına koptu. Yuvasına 3 adım kalmıştı. Can havliyle yuvasına sığınmaya çalıştı fakat o da ne? Boynuzlardan bir türlü içeri giremiyordu. Geri geri yuvaya girmeyi denedi. Tüm vücudunu sokabildi ancak başı dışarıda kalmıştı. Sabahı bu şekilde bekledi. Korkudan aklı çıktı. Doğan güneşle birlikte Enlil'e koşup yalvarmaya başladı. Gün boyu "Bu boynuzları benden al yüce Tanrı" diye yakardı. Enlil şöyle yanıtladı: "Ben herkesi kendiyile uyumlu yarattım. Ne bir fazla ne bir eksik bıraktım. Ama sen verdiklerimle yetinmeyip boynuzu olanı senden güçlü sandın. En büyük gücün, akıl olduğunu anlamadın!" Bugüne kadar boynuzlu tilki gören olmadığına göre demek Enlil sonunda tilkiyi bağışlamış. Fablların yaşadığımız topraklar üstünde Sümerler **zamanında** doğduğunu anlamak ve bu güzel masalları Ural'ın güzel Türkçesi ile okumak kuşkusuz sadece çocukları değil, onların ebeveynlerini de zenginleştirici bir deneyim olacaktır.

yunus sırtındaki çocuk hermiyas

Bir diğer Yalvaç Ural kitabı da Ege'de Bir Karya Efsanesi: Yunus Sırtındaki Çocuk Hermiyas. Bu da bilinen bir Karya efsanesinin Yalvaç Ural'ın güzel, temiz Türkçeli yazışı ile yeniden can bulması. Resimleyen yine Erdoğan Oğultekin. Nefis bir okuma zevki sunuyor.

İasos, Karya'da, Mandalya Körfezi'nde

Çocuk edebiyatına 54 yıldır çıkardığı 51 çocuk dergisi ve 100'ü aşkın kitapla karınca gibi emek veren bir çocuk sevdalısı Yalvaç Ural Usta'nın kitaplarını yaz tatil öncesi armağan almak istediğiniz 10-12 yaş grubu çocuklar varsa, hiç durmayın alın, derim.

kıyıya yakın bir adada konumlanmış şirin bir balıkçı köyüdür. Hermiyas ise balıkçı Antaeus ile Dolios'un oğludur. Günlerden bir gün balıkçılardan biri yavrusu olan bir yunusu vurur. Antaeus kızgınlıktan deliye döner. O kızgınlıkla koca bir kefali yunusu vuranın suratına çarpar. Küçük Hermiyas ise olanları anlamaz. Üzülür, ağlar. Antaeus önce Hermiyas'ı yatıştırır sonra ona bir kova balık verip annesiz kalan küçük yunusu beslemesini ister. Hermiyas denileni yapar. Bu sırada balıkçılar da yavru yunusa hissettirmeden annesini tekneye çekerler. Hermiyas günler boyu yavru yunusu gözler. Onu görmese de ayırdığı balıkları denize dökmeyi sürdürür. 15 gün yavru hiç gözükmez. Derken bir gün

Hermiyas tek başına denizde yıkanırken yavru yunus sevinç çığlıkları atarak yanına gelir. O günden sonra da yavru yunus hep Hermiyas'ı izler. Eğer yanında biri varsa kendini göstermez. Kimse yoksa onu sırtına alıp denizde yüzdürür. Günler günleri kovalar, kış gelir. Aile Hermiyas'ın artık denize çıkmamasını ister. Fırtına mevsimi yaklaşmaktadır. Sonunda uzun pazarlıklarla Hermiyas son bir kez balığa çıkma izni alır. Balığa çıkar. Hermiyas ve arkadaşları o denli çok balık yakalarlar ki, balıkların ağırlığından tekne ilerleyemez. Bu sırada fırtına çıkmış, dönüş yolu çok zorlamaktadır. Ekip, balıkların ağını kesip teknenin yükünü hafifletmek kararını bir türlü veremez. Emeklerine kıyamazlar. Fakat durum çok ciddidir. Bunun üzerine canlarını kurtarabilmek için keserler balık yüklü ağı. Tekne hareket kabiliyeti kazanır. Zar zor yol alırlarken tirhandilin direği fırtınaya dayanamaz kırılır. Denize düşerken Hermiyas'ı da düşürür. Bundan sonrasını okumanız gerek. Sonunda Hermiyas kurtulmuş mu, Hermiyas ile yunusun dostluğuna ne olmuş? Şu kadarını ipucu olarak verebilirim. Yıllar sonra bir ozan şarkı yazmış onlara:

*"İşte böyleymiş yunusun sevgisi/
Benzemezmiş insan dostluğuna.
Ne Poseidon dınlarmış, Ne Odysseus,
Yeter ki arkadaşım olsaydı yanımda."*

Hem ekolojik sorumluluk ve bilinç yönünden çok güçlü bir **anlatı**, hem güzel Türkçe ile yazılmış, hem heyecanlı, hem de duyarlı. 4 ve 5. sınıflara kuvvetle öneriyorum.

Yalvaç Ural Usta birbirinden güzel iki kitap yazmış. Yaz tatili öncesi armağan almak istediğiniz 10-12 yaş grubu çocuklar varsa, hiç durmayın derim.

Bir yazının daha sonuna geldik. Yaz geldi. Güneşli günlere kavuştuk. Necati Cumalı'nın Güneş Delisi şiirinin son dizeleri ile veda edeyim. Güneşle, kitapla kalın.

Güzel bir günü/ Güneşli bir günü/ Hiçbir şeye değişmem

Onun için savaşı sevmem/ Onun için zulümü sevmem/ Onun için yalam sevmem

Bilirim yaşamaz güneşte/ Bilirim yaşamaz yan yana aşkla

Ne haksızlık/ Ne korku/ Ne açlık

ahru@tnn.net